

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 422/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 2T/66/2010 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní sp. zn. 2T/66/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava II **prikazuje** v konaní sp. zn. 2T/66/2010 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava II **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. júla 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je v namietanom konaní na okresnom súde v procesnom postavení poškodenej. Prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava II podal 31. augusta 2010 na okresnom súde obžalobu na obvineného [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obžalovaný“) pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Trestného zákona (ďalej len „TZ“). Okresný súd rozsudkom č. k. 2T/66/2010 z 28. novembra 2013 uznal obžalovaného vinným. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 2To/45/2014 z 15. mája 2014 zrušil rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie. Následne po vrátení veci a zmene zákonného sudcu bolo v období od 28. apríla 2016 do 11. apríla 2017 nariadených a uskutočnených niekoľko hlavných pojednávaní, ktorých sa však obžalovaný nezúčastňoval s odôvodnením jeho nepriaznivého zdravotného stavu.

3. Okresnému súdu bol 14. februára 2017 doručený návrh sťažovateľky na pribratie znalca pre účely posúdenia zdravotného stavu obžalovaného. Po pribratí znalca z odboru zdravotníctva a farmácie (11. apríla 2017) bol okresnému súdu 4. októbra 2017 doručený znalecký posudok (č. 306/2017), z ktorého vyplynulo, že obžalovaného nie je možné vzhľadom na jeho zdravotný stav postaviť pred súd [§ 228 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku (ďalej len „TP“)]. Na základe tohto znaleckého posudku okresný súd uznesením č. k. 2T/66/2010 z 11. októbra 2017 prerušil trestné stíhanie proti obžalovanému.

4. Sťažovateľka 9. mája 2018 podala na okresnom súde žiadosť o preskúmanie zdravotného stavu obžalovaného pre účely určenia ďalšieho postupu, pretože súdny znalec odporučil v časovom horizonte šiestich mesiacov opätovne posúdiť zdravotný stav obžalovaného. Následne bol 3. júla 2018 opätovne do namietaného konania pribratý znalec z dôvodu preskúmania zdravotného stavu obžalovaného s potrebným vyžiadanim jeho zdravotnej dokumentácie a následným určením alebo vylúčením účasti obžalovaného v namietanom konaní do 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Z dôvodu uplynutia stanovenej lehoty sťažovateľka 19. septembra 2019 žiadosťou adresovanou okresnému súdu urgovala vyhotovenie (doplnenie) znaleckého posudku. Okresný súd na základe uvedenej žiadosti sťažovateľke 23. októbra 2019 oznámil, že ošetrojúci lekár obžalovaného bez udania dôvodu odmietol znalcovi sprístupniť jeho zdravotnú dokumentáciu. Vzhľadom na uvedené okresný súd 9. septembra 2019 vyzval ošetrojúceho lekára obžalovaného na sprístupnenie jeho

zdravotnej dokumentácie, čo opätovne odmietol. Následne okresný súd 23. októbra 2019 vyzval ošetrojúceho lekára obžalovaného o poskytnutie jeho zdravotnej dokumentácie s poučením o možnosti uloženia poriadkovej pokuty.

5. Okresnému súdu bol 29. januára 2020 doručený návrh sťažovateľky na pokračovanie v prerušenom namietanom konaní, pretože sa domnievala, že zo strany obžalovaného dochádza k úmyselným obštrukciám, pričom toto tvrdenie potvrdzovala fotodokumentáciou, že obžalovaný bol zastihnutý v obchodnom centre 23. januára 2020, z čoho vyvodila, že jeho zdravotný stav nebol (nie je) natoľko závažný, aby sa nemohol dostaviť na hlavné pojednávanie. Dňa 24. februára 2022 sťažovateľka požiadala okresný súd o nariadenie termínu hlavného pojednávania, pričom jej žiadosti nebolo dosiaľ vyhovené a v namietanom konaní nedošlo k vykonaniu akýchkoľvek procesných úkonov zo strany okresného súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka uvádza, že je potrebné zhodnotiť celkovú dĺžku namietaného konania. Dodáva, že od 23. októbra 2019 do dňa podania ústavnej sťažnosti okresný súd nevykonal v namietanom konaní žiadny procesný úkon.

III.

Postup v konaní

7. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 422/2022 zo 14. júla 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Predseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol, že okresný súd uznesením č. k. 2T/66/2010 z 11. októbra 2017 prerušil trestné stíhanie proti obžalovanému z dôvodu, že obžalovaného nebolo možné pre ťažkú chorobu postaviť pred súd. Uznesením č. k. 2T/66/2010 z 3. júla 2018 pribral do konania znaleckú organizáciu. V období od 23. októbra 2019 okresný súd vykonával všetky potrebné úkony s ohľadom na požiadavky ustanoveného znaleckého ústavu, a to najmä v súvislosti so zabezpečením zdravotnej dokumentácie obžalovaného. Za týmto niekoľkokrát vyzval ošetrojúceho lekára obžalovaného na sprístupnenie (predloženie) jeho zdravotnej dokumentácie, avšak bezvýsledne, na základe čoho mu bola uložená poriadková pokuta. Až 26. októbra 2020 bola okresnému súdu doručená zdravotná dokumentácia obžalovaného. Z dostupných listín vyplýva, že okresný súd opakovane urgoval aj pribratý znalecký ústav ohľadom predloženia znaleckého posudku. Výsledok znaleckého dokazovania je potrebný pre ďalší postup súdu, teda či obžalovaného naďalej nemožno pre ťažkú chorobu postaviť pred súd.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

10. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti vecí, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

11. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02).

12. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti vecí je zrejmé, že v danom prípade ide o trestné konanie s jedným obžalovaným, voči ktorému je vedené trestné stíhanie pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 TZ. Z pohľadu ústavného súdu teda nejde o konanie, ktoré by sa svojou zložitou z hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho hľadiska vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom.

13. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke konania. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa urgenciami z 9. mája 2018, 19. septembra 2019, 29. januára 2020 a 24. februára 2022 pokúšala docieľiť čo najrýchlejšie meritórne rozhodnutie vo veci.

14. Pri hodnotení tretieho kritéria ústavný súd musel vziať do úvahy skutočnosť, že konanie na okresnom súde trvalo od podania obžaloby (31. augusta 2010) do právoplatného prerušenia konania (11. októbra 2017) vyše sedem rokov. Doterajšia dĺžka konania by sama osebe postačovala na deklarovanie uplatnených práv z dôvodu neprimeranej dĺžky súdneho konania. Okolnosti navyše vyvolávajú pochybnosti o ukončení vecí v dohľadnej dobe. Ústavný súd pripomína, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 TP.

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj vyjadrenia okresného súdu je zrejmé, že po prerušení trestného stíhania sa okresný súd za ingerencie sťažovateľky pokúšal zistiť aktuálny zdravotný stav obžalovaného, pričom toto zisťovanie komplikoval nedostatok spolupráce ošetrojúceho lekára obžalovaného so súdom spočívajúcej v nepredložení zdravotnej dokumentácie obžalovaného na účely znaleckého dokazovania. Okrem celkovo neprimeranej dĺžky konania je možné v postupe okresného súdu identifikovať neefektívnosť a nesústredenosť, ktorá nepochybne prispela k celkovo neprimeranej dĺžke konania. Po nežiaducom správaní ošetrojúceho lekára obžalovaného bola jeho zdravotná dokumentácia 26. októbra 2020 doručená okresnému súdu na účely znaleckého dokazovania (posúdenia, či je vzhľadom na zdravotný stav obžalovaného v namietanom konaní možné pokračovať). Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že po predložení zdravotnej dokumentácie pribratému znaleckému ústavu ešte nedošlo k vypracovaniu znaleckého posudku. Z uvedeného je dôvodný záver, že okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02). Pokiaľ ide o správanie zodpovedných orgánov, rovnako aj EŠLP konštatoval, že v prípade potreby spolupráce so znalcom zostáva zodpovednosť za prípravu vecí a rýchle konanie na príslušnom sudcovi (rozsudok z 26. júna 1987 vo veci Capuano proti Taliansku a rozsudok z 10. júla 2001 vo veci Versini proti Francúzsku).

16. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, ak činnosť všeobecného súdu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (IV. ÚS 396/04).

17. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania (viac ako sedem rokov) v spojení s nesústredenosťou súdu ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Príkaz konať, finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že namietaným postupom okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal, aby okresný súd v namietanom konaní konal bez zbytočných prieťahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že aj keď nevykonávanie procesných úkonov okresného súdu vyvolané zákonným dôvodom v podobe obligatórneho prerušenia konania nie je možné posudzovať ako bezdôvodnú nečinnosť, bude povinnosťou okresného súdu v ďalšom konaní

urgovať pribratý znalecký ústav a zistiť, či sa okolnosti zdravotného stavu obžalovaného nezmenili natoľko, aby bolo možné v konaní pokračovať a meritórne rozhodnúť.

20. Sťažovateľka v prípade vyhovenia ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľky bola neefektívna a nesústredená činnosť okresného súdu. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania na okresnom súde, ospravedlnenú časť nečinnosti súdu pri prerušení konania, správanie a aktivitu sťažovateľky, význam konania pre sťažovateľku, postup okresného súdu, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v sťažovateľkinej veci meritórne rozhodnuté, bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadosťučinenie 4 000 eur. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

21. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 410,26 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu